

RAONS PER CREURE¹

Joan Ordi

Resum: Quan ens preguntem quines *raons* tenim per creure en Déu, cal ben bé que reconeguem que totes elles són *imperfectes*. L'afirmació de Déu mai pot ser simplement el resultat d'una conclusió racional, ja que en aquest cas Déu només seria una realitat provada racionalment, com qualsevol altra idea que necessités demostració. L'afirmació de Déu apunta al reconeixement de la realitat més pròpia de Déu, que consisteix en el seu misteri personal, en la seva bondat absoluta, en el seu amor completament gratuït, en la plenitud incommensurable de la seva vida, en la seva radical indisponibilitat per a l'home.

Paraules clau: Proves de Déu, raó, fe.

When we ask for the reasons we have to believe in God, it is necessary to admit that all of them are imperfect. The affirmation of God is not simply the result of a rational conclusion, because in this case God would be only a rational proved reality, as well as another idea that would depend on demonstration. Therefore this paper will argue that the affirmation of God have to be focused on the very God's reality, as it consists of his personal Mystery, his absolute Goodness, his absolutely gratuitous Love, the incomensurable fullness of his Life, his radical unavailability to the human beings.

Keywords: God's proofs, reason, faith.

Quan ens preguntem quines *raons* tenim per creure en Déu, cal ben bé que reconeguem que totes elles són *imperfectes*. Això no vol dir que no siguin

---

¹ Conferència llegida el 28 de gener de 2015 a la Biblioteca Josep Mas i Carreras de Navàs, per encàrrec de Mn. Antoni Quesada, rector de la Parròquia.

vàlides en un cert sentit i fins a un cert punt, però sí que vol dir que no són evidents i menys encara constringents. Per què? Perquè La naturalesa mateixa de Déu ens obliga a admetre que l'afirmació de Déu no pot contenir elements simplement racionals. Una cosa semblant ja passa en relació amb tota persona: la condició humana de l'altre sempre m'interpel·la èticament i m'obliga personalment, de manera que no puc afirmar l'altre només com a conclusió racional d'un teorema, sinó també, i sempre, com a llibertat que es compromet amb la seva dignitat. El mateix passa, però en una escala infinitament superior, amb Déu. Si Déu és Déu, no consisteix en una idea, sinó en la realitat absolutament personal que fonamenta qualsevol altra realitat. Per això les raons intel·lectuals per afirmar Déu sempre resultaran molt imperfectes davant el misteri insondable de la realitat personal de Déu. No es creu en Déu perquè sigui evident la seva existència, ni perquè hom la pugui provar amb arguments racionals contraris als de l'ateisme o de l'agnosticisme, sinó perquè la seva realitat personal, sempre misteriosa i transcendent a tot concepte, resulta interessant per ella mateixa i demana un reconeixement també personal i una acceptació compromesa des de la nostra llibertat i dignitat, i no simplement des del cap. De fet, considerades en si mateixes, com a arguments racionals, les proves de l'existència de Déu són tan insatisfactòries i imperfectes com les proves inverses, les dels ateus o agnòstics. No hi ha més racionalitat en el món de la increença o de l'agnosticisme, perquè tampoc no hi ha una evidència constringent de la no-existència de Déu o de la impossibilitat de decidir alguna cosa sobre la qüestió de Déu.

Dit això a tall de criteri inicial que limita i delimita la pretensió humana d'abastar Déu amb el pensament, quines *consideracions sobre la realitat de Déu* es podrien fer per tal d'indicar algunes raons per creure? En principi, potencialment moltes, perquè la realitat de Déu, com hem dit, és inabastable. I

tot depèn de l'òptica, de la perspectiva, de l'aspecte particular que es vulgui destacar i intentar aprofundir una mica. Personalment, em decanto per tres, perquè són els que en aquest moment tenen un pes important en la meua vivència religiosa i en la meua reflexió. Els exposo, per tant, com qui vol compartir el que pensa i el que sent amb la intenció de poder escoltar també i compartir el que pensen i el que senten altres persones.

En primer lloc, vull expressar que em fascina la idea que *els conceptes* que utilitzem per comprendre la realitat de l'univers i la nostra pròpia realitat humana es vegin completament capgirats quan els confrontem amb la realitat divina. Així, per exemple, trobo molt encisadora la idea d'un ésser que, contràriament a la nostra experiència quotidiana, no tindria començament ni acabament, no hauria estat creat per un altre ésser, no existiria immers en la successió dels instants i no viuria una vida delimitada per una duració. Seria l'ésser que sempre ha existit, que tindria l'existència en propietat, que no podria començar a ser i que no deixaria mai de ser. Aquesta idea és fascinant, perquè indica que el que ens precedeix a nosaltres i a la totalitat de la realitat que coneixem és una realitat completament diferent, és la realitat absoluta, la plenitud d'una existència completament diferent, la manca més completa de començament i d'acabament. O sigui, a l'origen no hi ha una realitat temporal, sinó que nosaltres, que som temporals i limitats, seríem una petita derivació de la realitat plena de Déu, com un fragment petitíssim i imperfectíssim de la realitat absolutament completa, plena, perfecta, autopossessiva, il·limitada que és Déu, salvant – això sí – l'alteritat absoluta entre nosaltres i Déu. La introducció de la idea de Déu en la nostra ment ens obliga a relativitzar els conceptes que fem servir per orientar-nos en la nostra vida temporal i per prendre consciència que, sovint sense adonar-nos-en, tendim a fer de la nostra forma de vida i de la matèria de l'univers un límit insuperable. Per això sovint no som prou capaços de copsar tota la pobresa de la forma de realitat que és

l'univers i del tipus de vida intel·ligent de l'espècie humana. Ni la matèria ni la intel·ligència, tal com nosaltres els coneixem, poden constituir una realitat absoluta i insuperable. I, al revés, la idea de Déu ens obre de cop i volta una altra possibilitat de realitat, completament diferent i definitiva. I aquesta possibilitat resulta tan fascinant que el mateix encís que produeix constitueix per a mi una raó, imperfecta com he dit, per viure la vida amb fe, i no només amb una racionalitat limitada. El capgirament és clar: a l'inici de tot no hi ha una matèria finita, un temps limitat, una intel·ligència poc abastadora, sinó la plenitud de la vida, la plena possessió de l'eternitat sense començament ni acabament, la comprensió sense limitacions, la realitat absoluta. La persona creient sap reconèixer l'encís de la realitat divina, que amb un foc abrasador crema de cop i volta tots els nostres conceptes i ens invita a abandonar-nos a una forma de realitat que ens supera absolutament. Qui no vol dur a terme el lliurament de la seva persona al coneixement revelador, aclaridor, il·luminador de la Intel·ligència divina, és que, en el fons, es conforma amb les simples capacitats intel·lectuals i cognitives de la naturalesa humana. Però llavors ha de fer la ficció que els conceptes, coneixements i teories de què és capaç l'home resulten suficients per sadollar la set de veritat que és típica de la nostra espècie. Personalment, entre aquesta ficció i la realitat plena i sorprenent de Déu no puc triar sinó allò que la nostra escassa capacitat de comprensió ens diu que és infinitament preferible. Per això crec en Déu, per molt imperfectes que siguin les nostres paraules a l'hora d'oferir raons convincents.

Un altre aspecte – en segon lloc - molt atractiu de la realitat divina és la seva *bondat infinita*. La idea d'un ésser que sigui bondat pura, absoluta i infinita, il·limitada i absolutament gratuïta, em resulta fascinant. I suposo que a vostès també. La bondat de Déu no és, però, una simple condescendència cap a la feblesa connatural de l'ésser humà, sinó amor radical, autèntic, profund,

insubornable, que consisteix a donar-se gratuïtament, immerescudament, amb la sola finalitat de perfeccionar la criatura humana i fer-la participar de la vida divina en plenitud. Una generositat tan despresa de si mateixa, una eternitat tan gratuïtament abocada a la finitud humana, una plenitud tan impensable de vida que es dona purament per amor i sense cap altra consideració, meravella, sorprèn, captiva, fascina. Perquè és exactament el contrari de la bondat de què som capaços els éssers humans. La nostra vivència del bé sempre va acompanyada i barrejada amb l'egoisme, l'interès propi, el benefici personal, l'orgull que vol destacar i imposar-se als altres, les preferències subjectives que ens porten a triar a qui estimem i per què. I és a causa d'aquest fons tan imperfecte de la nostra naturalesa que estimar constitueix un aprenentatge que hem d'anar fent cada dia i que sempre requereix vigilància, autosuperació, humilitat, descentrament del jo, la crítica de part dels altres i la lluita incessant, perquè res del que és humanament important – com ara fer el bé i estimar autènticament – mai té caràcter d'una possessió definitiva, perfecta, insuperable. Al contrari! No és així, però, en el cas de Déu. La seva capacitat d'estimar-nos incondicionadament i de perdonar les nostres mancances i limitacions, té el seu fonament en el fet que Ell mateix, Déu, és el Bé en si, el Bé absolut, de manera que no és possible pensar Déu adequadament sense identificar-lo amb el Bé. D'aquí que si diem que aquest Bé es difon de manera generosa i genera vida a desdir, ens sentim corpresos pel fet que al nostre davant es dibuixa el panorama d'un Amor, d'una Vida i d'un Bé que ens precedeixen absolutament, dels quals depenem enterament i sense els quals la nostra existència només consistiria en un anhel d'absolut sense objectiu definit, en una aspiració a la plenitud sense poder transcendir la finitud i en una acció ètica sense dimensions d'eternitat. Resulta fascinant, doncs, que el punt de referència de la nostra vida sigui una realitat plena, total, reblerta, absoluta, infinita, feta tota ella de pura Bondat, d'eterna Vida, d'inexplicable

Perdó, de creador, gratuït i revitalitzador Amor, enterament gratuït i sempre vessat en l'estrat més profund i personal de cadascú/una. D'aquí que entre l'experiència del nostre bé, sempre limitat i sovint acompanyat per l'egoisme, i la idea de l'absoluta i divina Bondat insubornable no puc triar sinó allò que l'experiència positiva d'estimar ens ensenya que és infinitament preferible. Per això crec en Déu, per molt imperfectes que siguin les nostres paraules a l'hora d'oferir raons convincents. No crec, d'altra banda, que ens hagin de preocupar massa les paraules, quan les veiem impulsades i sustentades per la Realitat divina que les suscita. Sí que resulta més preocupant, en canvi, que ens vulguem tancar a la contemplació del Bé absolut en si. Perquè si no ens hi lliurem, correm el perill de no tenir el motiu definitiu i l'impuls últim per lluitar contra el mal i apropiari-nos realment del Bé en si en la nostra vida.

Un tercer aspecte per mi encisador de la realitat de Déu, que també m'inclina poderosament a ser creient i no pas ateu o agnòstic, es pot formular d'aquesta manera: Déu és *la plenitud* de tot el que existeix. Aquesta expressió pot semblar una mica enigmàtica, perquè no s'utilitza gaire en la vida quotidiana. I quan sí que apareix en alguna conversa, acostuma a tenir tan sols un sentit psicològic, equivalent a la sensació de felicitat que deriva d'estar a gust amb les pròpies circumstàncies personals. L'expressió, però, amaga un sentit molt més interessant en si i superior a aquest. Es refereix a la qüestió, tan vella en la història de la humanitat, de si la temporalitat de la vida humana, les limitacions espacials de la nostra existència corporal, les malalties, l'envelliment i la mort que acaben destruint la nostra salut i la nostra pobra vida biològica tindran l'última paraula sobre nosaltres. Si fos així, la nostra existència no estaria marcada per l'esperança en la plenitud de la vida, sinó per l'acceptació resignada de l'aniquilació definitiva, de la dissolució de la realitat personal amb la mort. I la tomba o les cendres de la cremació serien el testimoni mut i impotent de la fatalitat insuperable de la nostra finitud. Però el

mateix caldria dir de l'univers material en el seu conjunt. Si tampoc d'ell es pogués comptar amb la possibilitat d'una integració en la realitat divina, per molt misteriosa i inaccessible que sembli als ulls de la ment humana, llavors no acabaria de restar clar des de quin sentit últim s'ha projectat l'existència i la raó de ser de la matèria. I aquesta, la matèria, també ens constitueix a nosaltres, els éssers humans, de manera que la qüestió de la plenitud de la vida humana també arrossega un inevitable component físic i biològic, clarament corporal, en l'horitzó de la totalitat de l'univers del qual procedim per evolució.

Com entendre aquesta plenitud de la vida humana? Un clar indicador, el trobem en el nostre propi naixement. *La natalitat* caracteritza essencialment la nostra existència: som éssers reals perquè hem nascut a la vida. Haver tingut origen constitueix, en sentit negatiu, una marca clara de la nostra finitud: l'ésser etern no neix. Però, en sentit positiu, la natalitat és la condició de possibilitat de la nostra existència: sense haver nascut, no posseïríem la realitat de l'existència, ni tota la densitat del nostre ésser. Néixer no vol dir simplement començar a ser corporalment, sinó ser constituïts/des en tota la realitat del nostre misteri personal. La fe cristiana interpreta aquesta experiència de la nostra natalitat com a creació de Déu. Es vol dir així que l'origen absolut de la nostra vida temporal es troba en Déu mateix. Només a Déu li correspon donar vida com un veritable inici, com un començament original, no derivat de simples condicions materials antecedents. I això vol dir que la vida humana sempre està sota el signe de la natalitat, o sigui, tota ella palesa el fet que ha estat originada per qui posseeix la Vida plena i, per tant, no la té originada en el temps, sinó que la regala gratuïtament en la forma temporal i espacial, corporal i espiritual, de la nostra existència. Per això resulta fascinant la simple idea d'un ésser que és Vida Absoluta i Plena i que, per això mateix, de la plenitud sobreabundant de la seva riquesa inesgotable

s'origina, per la via de la natalitat en el temps, qualsevol forma de vida i sobretot la forma de vida que li és més propera en els límits d'aquest món: la vida personal, conscient, fins i tot autoconscient, lliure i responsable d'un jo en sentit propi que és capaç de reconèixer en la Veritat, el Bé, l'Amor i la Bellesa els valors que donen sentit a la seva aventura en aquest món. Ara bé, hem nascut en el món per trobar en la Vida plena de l'eternitat un nou naixement, i aquesta vegada definitiu. La natalitat no és tan sols el tret de la vida temporal, sinó també la condició de possibilitat de la plenitud de la vida. Si, partint de la mortalitat que ens caracteritza, contemplem la possibilitat de néixer a la Plenitud de Vida de Déu mateix, comprenem que és fascinant, atractiva i sorprenent la idea d'una segona i definitiva natalitat, que ens donarà una forma d'ésser superior en la interioritat de la Vida divina, de manera que la mortalitat desapareixerà i deixarà de ser la contrapartida inevitable de la natalitat en aquest món. La nova i ja definitiva creació de Déu respon perfectament a l'anhel de plenitud que té tot ésser humà. D'aquí que entre l'experiència de la nostra vida, sempre limitada, mai autofundada ni autosuficient, sinó delerosa de plenitud, i la possibilitat d'un naixement a la Vida de Déu mateix, hi hagi – al meu parer - una congruència gens menyspreable. Per això crec en Déu, per molt imperfectes que siguin les nostres paraules a l'hora d'oferir raons convincents, perquè em semblaria molt més imperfecte convertir la mortalitat en l'últim sentit de la natalitat. En la manca de sentit no hi ha més racionalitat que en l'excés de sentit que proposa l'esperança creient.

He indicat tres raons imperfectes en virtut de les quals m'explico a mi mateix per què crec en Déu: la realitat absoluta de Déu, la seva bondat infinita i la plenitud de la seva Vida. És obvi que es tracta de tres aspectes parcials enmig de la immensitat oceànica de la realitat divina. I també resulta evident que, més que descriure'ls en la seva grandesa, només els podem intuir des de

la nostra petitesa i evocar amb un tímid balbuceig. No podem fer res més, perquè *el misteri* sempre supera la nostra capacitat de conceptualització. Però és suficient tenir una mica de sentit del transcendent perquè la idea i la realitat de Déu puguin esdevenir interessants per elles mateixes i provoquin en nosaltres el desig de confiar la nostra vida i la vida dels altres a la Font originària de la Vida que és el Bé en si, la Veritat absoluta i l'Amor incommensurable. Per acabar voldria indicar algunes idees que m'acompanyen de manera complementària i auxiliar en la meua reflexió sobre per què sóc creient. Les indico en forma de sis tesis breus, sense desenvolupar-les ulteriorment, perquè ressonin en el nostre interior com una proposta i cadascú/una pugui així meditar-les després de manera personal.

1. Les grans qüestions que són característiques de la vida humana provenen bàsicament de *tres necessitats* que tota persona ha de cercar de satisfer d'alguna manera i que han guiat les reflexions precedents: la necessitat d'una veritat última sobre el tot, la necessitat d'un sentit definitiu de la vida i la necessitat d'una plenitud que no es pot assolir en aquest món. Sense la fe en Déu i sense l'esperança basada en la fe, no sembla que aquestes necessitats es puguin sadollar enterament.

2. Tot i que l'ésser humà està constituït per un organisme biològic i per un psiquisme evolucionat, o sigui, per un conjunt de facultats cognitives i afectives que l'han separat del món dels primats del qual prové, tanmateix la seva última i veritable constitució *transcendeix la matèria i el món animal*. Sense Déu, l'home no troba per sota d'ell un nivell de relacionalitat a l'altura de la seva condició personal.

3. Per tant, en la facultat de la intel·ligència i en la capacitat de comprensió no trobem l'element últim de la nostra condició, per molt essencial que sigui, sinó sobretot en *el misteri* que amara la mateixa vida en general i que fa de l'ésser humà un vivent enigmàtic, projectat sempre més

enllà de la finitud. Sense Déu, el misteri de l'ésser humà no sembla que aboqui a un referent que estigui, com a mínim, a la seva altura.

4. Per tant, quan una persona decideix de tenir fe i de viure amb una esperança transcendent, tot estimant aquesta vida i la Vida en plenitud, no ho fa sobre la base d'arguments racionals rigorosament convincents. *A Déu no s'arriba amb la raó nua*, perquè Déu no és un teorema que pugui ser provat matemàticament. La fe assumeix la raó, però la trasllada a l'àmbit de la confiança, a l'experiència de lliurament de la pròpia vida i de la vida dels altres a les mans infinites, amoroses i acollidores de Déu. Només Déu és digne d'aquesta fe que agafa la persona sencera. Si la vida no és confiada, no sembla que acabi de ser viscuda plenament, en tota la seva profunditat.

5. La consciència ètica ens avisa sempre que tenim la responsabilitat de fer el bé per donar sentit a l'existència humana en el planeta. I en el rostre de tota persona sempre se'ns fa evident una interpel·lació incondicional a tractar-la amb respecte, solidaritat, justícia i igualtat. L'exigència del bé i dels valors humans ens fan pensar que té sentit *viure la vida com si hagués de ser jutjada*. Si Déu com a Bé suprem i absolut no hi fos, ¿què seria de les víctimes de la història?, ¿qui ens donaria la mesura exacta de la nostra culpabilitat?, ¿qui establiria el valor definitiu del bé que haurem fet?, ¿on es trobaria el veritable fonament de la responsabilitat moral?, ¿com podrien trobar-se la bondat meritòriament practicada en aquest món i la felicitat que aquesta vida mai pot acabar d'assegurar a les persones bones i justes?

6. Totes les raons a favor de la fe són imperfectes. És cert. Però també ho són les que ens allunyen de la fe o les que ens inviten a suspendre el judici i a viure com si no tinguéssim llum suficient per fer el pas de la fe. Tant l'ateisme com l'agnosticisme poden ser objecte de crítiques racionals contundents, encara que sovint fingeixin de no assabentar-se'n. Per tant, el que decideix si una persona és creient o no, no són uns suposats arguments

probatoris inqüestionables, que no hi són per cap banda, sinó *la voluntat personal o no d'abandonar-se* i lliurar la pròpia vida a un Misteri transcendent que mai pot ser equiparable a les idees en què basem la manera més o menys racional de funcionar per la vida. Només Déu mereix ser reconegut com a Déu. Per a alguns, això resulta una evidència; per a d'altres, una afirmació sense sentit. Aquí és on es divideix veritablement la història de la humanitat. I cadascú/una se situa on la seva consciència li dicta. A mi, l'experiència de la fe em diu que, si integro en la meua vida la realitat viva de Déu, sobretot manifestada a través de Jesucrist, de cop i volta obtinc un principi incondicional que dóna sentit a tota la meua existència i a l'existència del altres. I aquest principi viu, incondicional i absolut, personal i diví m'esperona a créixer més com a persona, m'ensenya a relativitzar els nostres principis i interessos particulars, i posa al meu davant la utopia d'una humanitat ideal, la humanitat que Déu s'estima. Per això acabem en aquest punt, perquè després de totes les paraules que vulguem dir, és tasca indelegable de cadascú/una reflexionar honestament sobre la pròpia actitud de fons davant el misteri de la vida. Ningú pot defugir la responsabilitat personal amb si mateix, amb si mateixa. I en ella també pot descobrir una font de joia i d'esperança.